DENISE MINA

Långt fall

Översättning Boel Unnerstad

FORUM

Tidigare utgivning

Död i Garnethill 2001
Exil 2002
Den sista utvägen 2002
Det heligaste 2003
Blodsarv 2006
Vargtimmen 2007
Sista andetaget 2008
I midnattens stillhet 2009
Getingsommar 2011
Gudar och odjur 2012
Red road 2013
Blod salt vatten 2015

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Brittiska originalets titel The Long Drop
Copyright © Denise Mina 2017
Omslag Wickholm Formavd.
Omslagsfoto Popperfoto
Översättning Boel Unnerstad
Tryckt hos ScandBook AB, Falun 2017
ISBN 978-91-37-14973-8

När bödlarna hade dödat honom
började ett rykte cirkulera bland barnen
att Peter Manuel kunde se i mörker.

1

Måndagen den 2 december 1957

Han vet för mycket för att vara en hederlig man men säger att han vill hjälpa till. Han säger att han kan få tag på vapnet åt dem. William Watt vill gärna träffa honom. Laurence Dowdall har redan träffat Peter Manuel ett antal gånger. Han vill aldrig mer göra det.

Dowdall parkerar sin beige Bentley på en mörk gata i city och stiger ur. Watt väntar på trottoaren bredvid sin rödbruna Vauxhall Velox.

Det är tidig kväll i början av december. Det är vått och mörkt i Glasgow men fortfarande varmt, för ännu har inte vinterkylan slagit till.

Varenda skorsten spyr ut svart rök över taken. Regnet sveper ner sot över staden som en sorgmantilj. Snart kommer lagen om luftföroreningar att förbjuda kolbrasor inne i staden. Husen inom ett åtta kvadratkilometer stort område i den viktorianska staden kommer att rivas, eftersom de inte anses duga som bostäder åt människor, och återuppbyggas i betong och glas och stål. Befolkningen kommer att flyttas till stadens utkanter där den glesas ut till en fjärdedel av den nuvarande tätheten. Etthundratrettiotusen hem kommer att förstöras i det största urbana återuppbyggnadsprojektet i efterkrigstidens Europa. Senare kommer de svarta, smutsiga överlevarna efter denna arkitektoniska gallring att bli sandblästrade så att den hårda ytan skavs av och en glittrande gul och vinröd sandsten träder fram. Emellertid är den exponerade stenen rakt igenom porös, så

den suger till sig regn och spricker när vattnet fryser på vintern.

Men denna historia utspelar sig före dessa händelser. Allt sker i den gamla högkonjunkturens stad som är överfull, kaotisk, rena vildavästern. Ohämmad kommers är dess kännetecken. Hamnen och floden utgör centrum och allt handlar om funktion. Den klär sig som de irländska kvinnorna: svart från topp till tå, håret dolt, blicken sänkt.

Ute på gatan rättar Dowdall sina steg efter Watts och de går fram till en port under en röd neonskylt: *Whitehall's Restaurant/Lounge*.

Watt är lång och kraftig och skallig, borgerligt klädd i gul tweed och tjock yllerock. Dowdall är smärt, mörk, mustaschprydd. Han är Watts jurist. Han har på sig en elegant mörk kostym under den utsökt välskurna kamelhårsulstern.

De går in genom dörren till Whitehall's och fortsätter uppför en brant, smal trappa. Watt kan se sömmarna baktill på Dowdalls skor. Handgjorda, tänker Watt. Italienska.

Watt vill också ha en Bentley, och italienska skor, men han måste lägga den här Burnsidehistorien bakom sig först. Det är därför som de ska träffa en man som släpptes ut från fängelset för tre dagar sedan. De ska hitta vapnet och lösa mordgåtan.

Peter Manuel skrev till Dowdall och meddelade att han hade information om Burnsidemorden. Det hade en mängd intagna gjort, men Manuels brev var annorlunda. De flesta kom från lycksökare som ville ha pengar, en del kom från hyenor som ville läsa om detaljer. Manuel bad inte om någonting annat än en möjlighet att få träffa William Watt ansikte mot ansikte. Konstigt.

Dowdall ordnade mötet innan Manuel hade släppts, men han kan inte bestämma sig. Ibland vill han ställa in alltsammans, ibland insisterar han på att de ska gå. När han ser allt i svart säger han att det är meningslöst. Manuel är yrkeskriminell, ökänd lögnare, man kan inte lita på ett enda ord han säger. Sedan tror Dowdall att de kan överlista honom, utnyttja Manuel för att lösa mysteriet, han kanske låter undslippa sig en användbar uppgift

eller två. Watt anar någonting annat än oro för resultatet: det verkar som om Dowdall är rädd för Peter Manuel. Dowdall är Glasgows främste brottmålsjurist. Han har varit med om en massa saker i sitt liv, träffat en mängd typer. Watt tycker att det vore konstigt om Dowdall är rädd, men å andra sidan har Watt inte träffat Manuel än. Han vet inte vad man skulle kunna vara rädd för.

Dowdall stannar när tre steg återstår av trappan, han håller i ledstången och lutar sig bakåt, viskar över axeln.

”William, om han ber om pengar ska du säga blankt nej.”

Watt stönar.

Dowdall har redan varnat honom för detta när de var på kontoret. Om pengar byter ägare kommer all bevisföring de får från Manuel att vara oanvändbar. Men Watt är utom sig och han är affärsman. Han vet att man inte får någonting för ingenting.

”Och säg ingenting om dig själv.”

Watt stönar en gång till. Han retar sig på de här förmaningarna. Dowdall behandlar honom som ett barn, som en som inte vet någonting om den här sortens människor, den här världen. Watt vet mer än Dowdall tror.

Dowdall går uppför de sista trappstegen och stiger in i en dunkel entréhall som luktar fläskfett och gammal cigarrettrök. Väggarna är klädda med knölig, gul valnötspanel. Garderoben ligger mörk, det är måndag, knappt värd besväret att hålla öppet. Mot väggen på andra sidan står en schäslong och på var sin sida om den två onyxaskfat på spinkiga mässingsben. De är tömda men avger fortfarande en stark lukt av de brinnande offergåvorna. Dowdall går fram till den motsatta väggen som döljs av ett sammetsdraperi. Han sveper det ur vägen med underarmen.

Inne i restaurangen står borden tätt, dukade med porslin och bestick men utan gäster. Bakom baren spelar en radio skrällig underhållningsmusik. Det är radioprogrammet Sempriniserenaden: överlastade symfoniska versioner av populärmusik.

Whitehall’s Restaurant är inget lyxställe. Det är stället där den

näst bästa kostymen passar, restaurangen man kan gå till när man har ett förhållande med sekreteraren. Nära dörren sitter en storvuxen blondin och en liten man lutade över grå fläskkotletter. Vid ett annat bord småpratar tre salongsberusade, slarvigt klädda säljare fridfullt med varandra.

Den enda gäst som inte tittade upp när de kom in sitter i baren och läser tidningen. Han är mannen som vet för mycket. Han sitter ensam.

Peter Manuel är nyrakad och ser elegant ut i blazer, skjorta och slips. Det tjocka håret är bakåtstruket från ansiktet. William Watt blir förvånad över att han ser så respektabel ut. Tack vare Dowdall känner han till Manuels bakgrund: våldtäkterna, fängelsedomarna, de ständiga inbrotten. Nu förstår han att mötet på Whitehall's var Manuels idé, inte Dowdalls. Dowdall tycker stället är billigt. För Manuel visar det att han strävar uppåt. Han söker sig till ställen som är bättre än han själv. Det gillar Watt.

På bordet framför Manuel står ett tomt whiskyglas och ett glas med en fingerbredd öl kvar. En del av vardera: förfriskning för en måttfull gentleman. Watt blir glad när han ser det, för han längtar verkligen efter något rejält att dricka, han vill ha det nu genast och, sanningen att säga, han vill ha det hela tiden.

Hovmästaren, som också är ställets allt i allo, står med ryggen mot dem och polerar gafflar. En fläkt frisk luft har följt med dem in från gatan och sätter lukten av gammal cigarrettrök i rörelse, så han märker att de kommit. Han vänder sig om, nickar att han har sett dem, överger besticken och påbörjar en plågsam, slingrande färd mot dem mellan de tätt placerade borden.

Blondinen med fläskkotletten känner igen Laurence Dowdall. Dowdall är en känd person som ofta syns i tidningarna. Hon viskar något åt sin kavaljer som vänder sig om för att stirra. Mannen muttrar något och båda ler ner mot sin middagsmat. Dowdalls namn är på allas läppar.

I tio år har varenda Glasgowbo som ertappats på bar gärning bönfallit om Dowdall.

”Jag vill ha Dowdall!” hojtar vartenda fyllo som stått och pissat i en port.

”Jag vill ha Dowdall!” säger lärlingen som fått däng för att ha tagit sig en otillåten rökpaus.

”Jag vill ha Dowdall!” skämtar värdinnan som har ont om sherry.

Dowdall har blivit ett begrepp, den självklara lösningen på en besvärlig situation, men han är dessutom ett juridiskt geni; han kan klara klienterna ur alla knipor. Det ständiga ropet kanske irriterar honom, men det är bra för affärerna och för Laurence Dowdall handlar allt om affärer.

Watt vet att den som har Dowdall till juridiskt ombud verkar skyldig, men likt en Houdini fick Dowdall ut honom ur fängelset, och nu vill Watt inte ha någon annan jurist.

Hovmästaren lyckas ta sig fram till dem och Dowdall förklarar att de har kommit för att träffa herren där borta. Han pekar, och Peter Manuel möter deras blickar.

Anförda av hovmästaren sicksackar männen tvärs över rummet. Manuel reser sig inte för att hälsa utan sitter stridslystet kvar när de nått fram till hans bord. Dowdall presenterar männen för varandra. Ingen gör någon antydan till att vilja skaka händer.

Watt och Manuel är inte det minsta lika. De ser ut som om de hörde hemma i helt skilda historier.

Om det här var en film skulle William Watt figurera i en komedi från Ealingstudion. Watt är av naturen rolig. Han är två meter lång i en tid då folk är småväxta, han är klumpig, rundlagd, särskilt på mitten där bältet i kostymbyxorna sitter. Dessutom håller han på att bli skallig och de glesa testarna ligger slickade bakåt på det stora babyhuvudet. Han har löjligt stora händer. Han är femtio år och ser ut som en skådespelare som gestaltar en klantig auktoritetsperson i en lättsam salongskomedi. På sätt och vis är han det också. Han var reservare inom polisen under kriget och hans uppgift bestod huvudsakligen i att gå omkring och vara längre än alla andra. Den tiden betydde

mycket för honom. Mr Watt tycker om makt och att vara i mäktiga människors närhet. Han tycker om att vara respekterad och han vill vara i respekterade människors närhet. Men mest av allt tycker han om att vara i mäktiga, respekterade människors närhet.

Peter Manuel agerar i en helt annan film. Europeisk, i svartvitt och regisserad av Clouzot eller Melville, på dålig råfilm och visad i filmklubbar för vuxen publik. Något våld eller blod skulle inte förekomma i filmen, för vid den här tiden visar man inte bråk eller inälvor, men hot om våld antyds alltid. Manuel är kort och kraftigt byggd, ungefär en och sjuttio lång och är råbarkat snygg som Robert Mitchum. Han är trettio år. Ögonbrynen är tjocka, läpparna ganska fylliga och sensuella. Han använder brylkräm i det svarta håret som är bakåtslickat från det breda ansiktet och ligger i tjocka, blanka strimmor som oljig lakrits. Han blänger under tunga ögonlock. Han kan plötsligt le, även om det händer sällan, och det är alltid välkommet, kanske som en lugnande signal om att ingenting farligt trots allt kommer att hända. Hans eleganta klädsel uppmärksammas ofta och han är säker på att han gör intryck på kvinnor. Han insisterar alltid på att kvinnor ska sitta med i juryn när han ställs inför rätta.

De drar ut stolar för att sätta sig. Watt blir missmodig när Dowdall tar av sig rocken. Han tänker stanna, men på Dowdalls kontor var Watt tydlig med att han ville prata med Manuel i enrum. Han trodde att de varit överens om detta men inser nu att Dowdalls svar inte varit entydigt. Dowdall log. Du har kanske suttit inne, Bill, men du känner inte de här människorna, inte på riktigt. Dowdall fick nästan tårar i ögonen. En del av dem, sa han, anstränger sig inte ens för att vara onda. De är onda, allt de gör är ont, och om det inte börjar illa ser de till att det blir illa. Watt är en världsvan man och påpekade det, men Dowdall log milt och sa, Bill, en del män av den här sorten verkar inte vara av denna världen. De är besudlade, ända in i själen. Sedan klappade han Watt på handen som om han beklagade att

han tvingats berätta för ett barn om dessa hemska saker.

Dowdall är katolik, det är uppenbart. De flesta katoliker vet att dölja sitt religiösa engagemang när de är i blandat sällskap, men så gör inte Dowdall. Han har inget krucifix på kontoret och inte heller råkar han demonstrativt nämna katolska präster eller monsignorer vid namn så som en del stridslystna katoliker gör, men när han pratar vardagligt anspelar han indirekt på själar, att de är besudlade, och han pratar om ont och gott. Watt tycker att det är rätt överdrivet. Watt ägnar sig inte åt religiöst bigotteri, vilket är ovanligt vid den här tiden, men han förstår inte varför en man som är så sofistikerad som Dowdall vill dra fram någonting så kontroversiellt jämt och ständigt.

Dowdall står intill Manuels bord och vänder den dyra kamelhårsulstern ut och in så att han visar upp sidenfodret som glänser i orange. Han viker ulstern på längden och lägger den över ryggstödet på den fjärde stolen. Han darrar en aning. Det är inte likt honom. Watt vill inte att Dowdall ska stanna och vakta honom. Det är inte Watt som darrar.

Hovmästaren tar upp deras beställningar. Dowdall vill ha en Johnnie Walker med sodavatten. Watt beställer en öl och en whiskyshot, även åt Manuel. Det är en artighet. Manuel tackar inte men han nickar lite som om han sa att jodå, det är något han kan tillåta. Likgiltigheten gränsar till fräckhet. Det imponerar på Watt som har mer pengar än praktiskt taget alla han träffar och vet hur tacksamhet kan bryta ner en människas värdighet. Han imponeras av att Manuel har mött gåvan med en gest som samtidigt är kunglig och en aning nedlåtande. Han undrar hur mycket pengar som krävs för att få revolvern.

Medan Watt funderar på detta tittar han upp. Han upptäcker att Peter Manuel iakttar honom, att han blundar lite för att undvika rökslingan som ringlar upp över ansiktet från den dinglande cigarretten i mungipan. Manuel blossar på cigarretten och ett leende kan anas i blicken. Watt undrar om de träffats tidigare men tror inte det. Han känner inte igen ansiktet men

tycker att han redan är bekant med mannen, på något sätt.

Säljarna fnissar, de har upptäckt att den store Dowdall är där. Men sedan får de syn på William Watt, känner igen honom från tidningarna. Flinen dör bort. De viskar om allvarliga saker, sorgliga saker, otäcka rykten om Watt och hans dotter.

Watt vill ha något att dricka. Han ser sig om efter hovmästaren och får syn på honom där han står bakom bardisken med blicken riktad åt ett annat håll.

Dowdall och Manuel tänder cigarretter, den ene en turkisk handrullad ur en träask, den andre en kort Piccadilly ur ett skrynkligt papperspaket. Dowdall röker snabbt, nervöst. De undviker ögonkontakt.

Watt lägger märke till detta och undrar flyktigt om orsaken är han själv, om de tänker bearbeta honom gemensamt. Men nej. Dowdall skulle aldrig riskera sitt goda rykte. Watt är Dowdalls senaste visitkort, för Burnsidefallet är betydelsefullt och fördelaktigt för Dowdalls image.

Watt drar in luft för att säga något men Dowdall tystar honom med en huvudskakning. Hovmästaren är tillräckligt nära för att höra vad de pratar om och det är stilla inne i restaurangen, trots den väsande radion.

Så alla tre sitter tysta och väntar på det de beställt. Symfonin brusar och paret viskar sinsemellan. Säljarna skrattar och fnyser åt vad som verkar vara ett nattståndet skämt. Servitören tar god tid på sig och dukar brickan med servetter och askfat.

Watt tittar upp och ser att Manuel betraktar honom.

”Röker mr Watt?” Han talar med Lanarkshiredialekt och ansiktet är uttryckslöst. Frågan känns som ett test.

Watt tänker efter innan han svarar. I själva verket röker han mycket men vill inte erkänna det. ”Det händer.”

Dowdall kastar en blick åt hans håll och är nöjd med att han ljuger.

Med fingertopparna skjuter Manuel sitt misshandlade cigarrettpaket över bordet och Watt tittar på det. Cigarretterna är

billiga, men inte de billigaste, och märket Piccadilly är ovanligt. Han säger varken ja eller nej men tar en cigarrett ur paketet. Manuel tänder den med en sticka ur ett plån med reklamtryck. Det är rött och gult och gör reklam för Jackson's Bar.

Jackson's Bar är en gangsterpub i stadsdelen Gorbals. Kundkretsen är mycket speciell och består av män i kostym som är på väg uppför karriärstegen. Varken horor eller tuffingar på dekis hör hemma där. Slagsmål förekommer utanför men inte i den glasglittrande baren. Ingen vill ha in polisen där med tanke på jobb som planeras, affärer som görs upp och kontakter som tas.

Manuel ser att Watt läser på tändsticksplånet. De utväxlar blickar och båda förstår. Den där delen av stan är liten som en dvärgs armhåla. De har säkert gemensamma bekanta. Watt är säker på att han kan göra fina affärer med Manuel om han bara kan bli av med Dowdall.

Båda ser på Dowdall som nervöst slår av askan på cigarretten mot askfatskanten. Watt ser hur Manuel irriterat kröker på läppen och vill att Dowdall ska gå så att de kan prata med varandra i fred. Han förstår att de vill samma sak.

Servitören kommer med den beställda spriten på en bricka. Alla tre tittar på under tystnad när han ställer glasen på bordet och tar emot betalningen från Watt. Han har räknat in den sprit som Manuel drack innan de andra kom. Manuel måste ha sagt att Watt skulle betala. Manuel ser oavvänt på Watt. Det är oförskämt men Manuel verkar inte känna sig generad. Han är så ogenerad att Watt blir förvirrad. Han granskar Manuels ansikte för att hitta spår av trots, men får ett egendomligt intryck av att Manuel inte känner någonting alls.

Medan servitören går sin väg utan att göra sig någon brådska ägnar Dowdall sig åt sin whisky. Manuel spärrar upp ögonen mot Watt. Watt rynkar pannan. Manuel skjuter ut hakan och uppmanar Watt att börja, men Watt vet inte vad det är han ska börja med.

Manuel betraktar säljarna, paret, hovmästaren som går förbi,

och sedan fäster han blicken på Dowdall. Han flinar menande mot Watt. Dowdall är en offentlig person. Alla känner igen honom. Han riskerar sitt goda rykte. Varken Watt eller Manuel har något rykte som är värt att försvara.

Watt förstår vad Manuel menar. Han ler nästan men Manuel ber honom låta bli med en liten huvudskakning, nej, le inte, bara sätt i gång.

Så Watt säger, med hög röst: ”MANUEL! Min herre! Om jag får veta att ni har NÅGONTING att göra med Burnsidefallet ska jag minsann slita armarna av er!”

Rummet håller andan.

Manuel vrålar tillbaka: ”SÅ. GÖR. INGEN. MOT. MANUEL.”

Nu är alla på restaurangen alldeles tysta. Paret stirrar ner i tallriken, fulla av spänning. Säljarna har flyttat sig tätt intill sitt bord. Hovmästaren ser förfärat på dem, för det är hans uppgift att avstyra bråket om de börjar puckla på varandra. Och Dowdall, respektable, välkände Dowdall, har plötsligt fått klåda i ändan. Han vrider sig i sin stol men motstår lusten att fly.

Watt är förtjust över att de varit så begåvade att de upptäckt den svaga punkten i Dowdalls beslutsamhet. Watt lutar sig fram över bordet. Han är kolossal. Jättehänderna är dubbelt så stora som Manuels. Det enorma huvudet, det breda ansiktet, axlarna – alltsammans förminskar Manuel. Genom att luta sig fram några centimeter har han koloniserat hela bordet.

”Manuel!” Watt har skärpa i rösten. ”Hör nu här! Innan vi börjar vill jag redan nu uttrycka mig fullständigt klart och tydligt angående –”

”VET DU ATT DU SNACKAR FÖR MYCKET?” Hade miljön varit ett fängelse hade Manuels tonfall inneburit ett löfte om att ett slagsmål var på gång. Han lutar sig långsamt fram mot Watt. Watt måste dra sig tillbaka, annars kommer de att lägga ansiktena mot varandra som ett par bögar.

Manuel blåser ut en stråle rök ur ena mungipan och ler

bistert. Watt snurrar whiskyglaset runt, runt. De röker mot varandra.

Dowdall lägger handen på bordet och markerar att ronden är slut genom att knacka mot bordet. Knack knack knack. Han frågar Manuel om denne har något att säga till mr Watt?

Manuel ser stadigt på dem och nickar, medger att det har han.

Dowdall fortsätter, tänker han ge mr Watt denna information?

En nickning.

Har informationen något samband med morden i Burnside?

”Jodå.” Manuel rycker likgiltigt på axlarna. ”Visst”, säger han, som om det inte är någonting, som om det inte handlar om morden på tre medlemmar i Watts familj och sexövergreppet på hans sjuttonåriga dotter.

Dowdall sträcker sig efter sin rock och drar ner den i knäet. Han har för avsikt att försvinna i samma ögonblick som uppgifterna lämnas och han tänker ta med sig William Watt. Han nickar åt Manuel att börja, men Manuel säger ingenting.

Watt höjer på ögonbrynen, han är intresserad av att få veta hur Manuel tänker hindra att det blir så.

Manuel har en pennstump i handen. Han klottrar någonting i marginalen på sin tidning och skjuter över den till Watt.

Journalister, står det.

Watt förstår inte, så Manuel nickar mot bordet med säljarna, som nu tittar på medan servitören kommer med rökt skinka och potatis upplagt på tallrikar.

Manuel skriver, *Inte här.*

Watt ruskar på huvudet. ”Varför inte?”

Manuel lutar sig tillbaka, stirrar på Watt och låter handen glida fram till tidningen. Fingrarna når klottret i marginalen: *Journalister*. Han knackar på ordet.

Det är skitsnack, löjligt skitsnack dessutom. De där männen är inga journalister. Hur som helst har Manuel och Watt skrikit åt varandra. Nu kan de inte tala lugnt med varandra av rädsla för att det ska stå i tidningen? Dowdall drar efter andan, ser skeptisk

ut, han tänker just säga att det är struntprat, men plötsligt morrar Manuel åt Watt, ljudligt, som ett djur.

Dowdall kommer på fötter. Han har rocken på armen, nyckeln till Bentleyn i handen. Han tömmer glaset med whisky och sodavatten i ett elegant drag och flyttar sig från bordet med en liten bugning.

”Mina herrar”, säger han och menar raka motsatsen. Han trycker till om Watts axel när han går förbi. En varning: Var försiktig.

Det fetkladdiga draperiet faller tillbaka efter honom. Lättnaden han känner böljar tillbaka mot dem med vinddraget.

De är ensamma.

Watt tänker börja med att låta vänlig i hopp om att kvällen ska präglas av en kollegial stämning.

”Nåväl”, säger han. ”Jag tycker att du skötte det där mycket skickligt. Jag måste säga att det är en positiv överraskning att få träffa dig.”

Manuel blåser ut en tjock stråle cigarrettrök mot bordsskivan och ögonen smalnar. ”Vi har mycket att prata om.”

Watt ler vänligt och skålar med sin nye vän. ”Det har vi verkligen.”

Deras kväll tillsammans har börjat.